

Letnik IV.

Št. 7.

Ilustrirani Glasnik

Letno stane 8 K (ena številka 20 vin.), za Nemčijo 10 K, za druge države in Ameriko 13 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravištvu.

Izhaja ob četrtnih 18. oktobra 1917

+ Dr. Krek.

Cudaški snubec.

Adolf Dygasinski.

I.

Gospod Krištof pl. L. je bil posebnež. Bil je že siv samec s precejšnjo plešo in je imel znatno premoženje, ki si ga je pridobil s pridnostjo in varčnostjo.

V okolici so ga imenovali skopuha, celo ode-ruha.

Šel je najrajsi v kmečkem plašču na semenj, da bi ceneje kupil. Kajti mislil je, da je gospod vedno bolj ociganjen kakor kmet.

Pravili so celo, da si nadene najslabše cunje, če se poda na daljše potovanje, in sicer zategadelj, da ne bi zbujal pozornosti tatovom, ali pa da bi se ga usmilili mimo se vozeči in ga kot berača vzeli s seboj.

Doma je vedel za vsako kurje in gosje jajce, mešal se je v vsako malenkost v gospodinjstvu in je skoparil tako, da bi družina malone gladu poginila.

Njegove najljubše jedi so bile: pinjeno mleko, kaša in krompirjevi cmoki. Meso je jedel zelo redko, opojne pijače je pil

pa v ponižnem vozičku z dvema poljskima konjema.

Sedela sta si nasproti na častnih sedežih na obeh straneh oltarja, oddaleč sta se pozdravila z malomarnim poklonom pri prihodu.

Med mašo je gospa Avrelija večkrat pogledavala skozi črni pajčolan svojega soseda, ki je o njem slišala že toliko pravi. Seveda je storila to le iz radovednosti.

Večkrat se je srečala s pogledom malih sivih oči gospoda Krištofa, ki so jo s svojim neotesanim izrazom prisilile povestiti svoje.

Tako je bilo cela štiri leta, potem ko je postala gospa Avrelija vdova.

III.

Neke nedelje je robantil gospod Krištof, ko je prišel iz cerkve, neprestano nad slabim kosilom.

Vse se je čudilo nad tem, najbolj pa gospodinja. Kajti dotodaj je jedel gospod vse, kar se je postavilo predenj, in ni grajal ničesar.

Služinčad pa je še bolj osupla, ko je zaklical gospod Krištof svojemu najstarejšemu konjskemu hlapcu: »Matija! Slec to staro suktnjo in obleci mojo nedeljsko, tudi plašč in klobuk! Peljal me boš na obisk.«

Tako nalepotičen, tudi umit in gladko počesan, je stopil na cesto in je čakal nestrpno na Matija. Družina pa je gledala izza vrat, oken in špranj in ni mogla razumeti, kaj naj to pomeni.

IV.

Gospa Avrelija pl. F. in vsa njena hiša je bila zelo presenečena pri pogledu na rumeni sosedom voz, ki se je ustavil pred graščino.

Kajti do tedaj ni prihajal nihče iz celega okrožja na obisk k vdovi.

Obisk gospoda Krištofa je trajal le malo časa.

Ko je pozdravil damo, jo je brez ovinkov s preprostimi besedami prosil — za njeno roko.

Začetkom se je čutila mlada, razvajena vdova skoro razžaljeno.

Potem pa mu je, zavedajoč se, da ima opraviti s posebnim čudakom, odrekla z besedami: »Toda, gospod pl. L.! Jaz se vendar ne mislim zopet poročiti.«

»Tako?« je odvrnil. »Potem pa čez pol leta spet povprašam, milostiva gospa soseda! Mogoče se premislite.«

Ne da bi se čutil razžaljenega, je stcpil v kočijo in se odpeljal.

In spet sta prihajala oba v cerkev in se pozdravljala oddaleč s pokloni.

Točno čez pol leta in tako dalje pet let, vedno tako kot prvokrat, ravno ob eni uri, se je odpeljal gospod Krištof s svojim Matijem v najlepši obleki, v rumeni kočiji s štirimi tolstimi konji in novim komatom k svoji sosedi na obisk in redno — ni dosegel ničesar.

V.

Po preteku petih let pa so se razmere gospe Avrelije jako izpremenile.

Njeno premoženje se je zelo skrčilo in vedno bolj so jo nadlegovali upniki.

Nekega dne, ko ji je že grozila prisiljena prodaja njene- ga posestva, je pisala gospodu Krištofu in ga prosila, naj ji pomaga s svetom v težavnem položaju.

Ta je prišel takoj v obleki kot ponavadi, prosil jo enajstič za njeno roko in jo tudi — dobil.

Sedaj pa ni hitel domov kakor poprej, ampak se je poprijel urejanja premoženjskih zadev bodoče soproge.

Ko je izprevidel, da so se te od leta do leta slabšale, je rekel: »Vsledtega zavlacovanja sva izgubila najmanj dvajsettisoč tolarjev. Toda bodi brez skrbi, to je sedaj moja stvar!«

Na tem posestvu je res že vladala stiska. Gospe kakor tudi služinčadi je že vsega primanjkovalo.

Gospod Krištof, ki je bil to opazil, je dal naložiti takoj štiri vozove z moko, slanino, kuretino in z vsem, kar je potrebno v gospodinjstvu, in jih poslal v sosedino graščino. Poslal je gospej Avreliji

Št. Janž na Dolenjskem — kraj, kjer je pri prijatelju-župniku preminul dr. KREK.

samo v mestu — če mu jih je kdo drugi plačal.

Poleg teh lastnosti je imel kmetsko surovost in se ni brigal za zakteve družabnosti.

II.

Ob posestvo gospoda Krištofa je mejilo posestvo mlade, lepe vdove Avrelije pl. F., ki se je rada razveseljevala in živela nekoliko nad svojim stanom.

Obe posestvi sta pripadali k isti župniji.

Lastnika sta torej vsako nedeljo obiskala isto cerkev, edin kraj, kjer sta se sploh kdaj sešla.

Ona se je pripeljala v najlepši obleki v krasni kočiji s štirimi iskrimi konji, on

Po teh besedah je vzel iz velikega kovčega dolgo suktnjo temnomodre barve, dišečo po prhnobi. Vzel je vun tudi starinski plašč in črn klobuk z velikanskimi krajci.

Zapovedal je Matiju vse to obleči, nato tudi umiti se in počesati.

Ko se je to zgodilo, ga je natančno premočil, mu popravil obleko in je rekel: »Danes si prvokrat tak, kakršen biti se spodobi človeku. Sedaj pa vprezi vse štiri v rumeno kočijo, preskrbi nov bič in se pelji naprej, da dobiš pri županu na posodo novi komat.«

Nato se je pričel opravljati sam. Oblekel je najnovejše črne hlače in telovnik. Površnik je vzel od svojega pokojnega očeta, ravnotako zlato uro.

tudi vrstice: »Ker nisem bil nikoli prijatelj cvetic in slaščič, pošiljam, preden blagoslovi cerkev najino zvezo, pod vodstvom Matija štiri vozove živil in drugih potrebščin.«

Pismu je pridal tisoč tolarjev v bankovcih in je zabičil Matiju, da naj zelo pazi nanj in naj ga vtakne v listnico ali škornje.

Čez mesec dni je bila Avrelija že soproga gospoda Krištofa.

Pod Učko goro. (Dalje.)

Slika iz časa francoske vlade. — Lea Fatur.

Kakor omamljen je strmel Pompilio za deklico, Tonio ga je izvelkel iz gruč moč, ki so gledali osorno nanje: »Pojdiva, pojdiva!« — »Zakaj?« — se je čudil Pompilio, »kaj pomenijo ti pogledi?« — Užalili ste ljudsko čuvstvo, dekcle je zaročeno in procesija je... Tu nismo v Italiji, tu so ljudje zelo strogi v tem oziru — tudi nismo carinarji ravno priljubljeni. Guverner pa gleda strogo na to, da ne vznemirjamo in ne pohujšamo ljudstva, guverner in intendant sta že sita vednih pritožb čez nas... — Porogljivo se je smejal novodošli: »To je torej dežela stare čednosti... Nič ne de. Dekle se mi dopade

in ne nepoštene zveze ne boste sklepali tu, tukaj je navada, da se zaročita dva in si ostaneta zvesta do groba. Če niso starši zadovoljni, se čakata zaročenca po dvajset in še več let, če umrje ženin, žaluje nevesta vse žive dni za njim, taka je kastavska navada in zvestoba. Tudi so Kastvanci silno trmasti ljudje, ni dobro dražiti jih, tje boje se nikogar.«

Prezirno je puhnil Pompilio: »Teh kmetov, da bi se bal? — Carinar jim je garjeva ovca? — Naj le bo. Rečem vam, da si pridobim to dekcle. Kaj mi pa more kdo? — Guverner nič, pritožbe čez nas morajo iti na osrednje carinsko predstojništvo v Pariz in preden pride pritožba tja, se je že ohladila — vpoštevati morajo tudi našo težavno službo med temi divjaki — umevno je, da si moramo osladiti življenje, kolikor se pač da, in ker je naše službovanje tukaj morda le kratko, se moramo okoristiti v tem kratkem času. Saj tu

mora biti polno beguncev in skrivačev — torej je vedno kaj prilike za kupčijo na obe strani. Cesar dela tudi tako, na eni strani prepoveduje uvoz angleškega blaga, na drugi prodaja trgovcem dovoljenje in na tretji zapove njegova postava, da zaplenimo dovoljeno blago. To je krasno in le neumnež se ne posluži tako ugodne prilike... Prosim vas, Tonio, pomislite: Lahko da se prevrže v par letih vse, čul sem mnogo tega na svojih potih, ljudje pri nas ne obetajo cesarju stalne sreče radi njegovega ravnanja s papežem — to sicer čenče — ali nekaj se prime vendar... Zlato pa ostane zlato, Tonio, bodisi pod cesarjem, kraljem ali ljudovlado — in lepa ženska ostane, lepa ženska, naj jo poroči kdorkoli...«

Izza višine je prihajal glas romarjev. Tonio je dvignil roko: »Molčite vendar...«

Ne pozabite, da ste oženjeni, da vas čaka Margarita, da vas kliče deček...«

Ne pozabite, da ste oženjeni, da vas čaka Margarita, da vas kliče deček...«

Burno je vzrastel Pompilio: »Čuvajte se, Tonio! Ne izgovorite mi več nikdar tega imena, te moje nečasti. — Sicer... Za glavo vam gre, za to vašo debelo glavo. Vi veste za moj zakon, jaz vem o vas hujše stvari!«

Tonio je skomizgnil z rameni: »Vi veste in ve Bog... On vidi moje kesanje, On ve, da ni bil moj namen. Sama je skočila Olga v morje, ko je slišala, da jo mislim zapustiti skrivaj, v sramoti. Vest me peče... Vedno vidim njeno truplo, njen mrtvi obraz, slišim jok nerojenega deteta... Vest peče... Zato pijem, da pozabim, zato pijem. Ne iščem zlata, ne odiram ljudi. Saj so reveži tu, sami reveži...«

Mrko je spregovoril Pompilio: »Kak carinar ste vi? Kaj je vest? — Zaprl smo Cerkev usta, da ne bo govorila o nji... Kesanje? Zakaj? — Navezali so me starši, ne ljubezen na grdo Margarito — vlekla me je k tlom. Zemljo naj bi bil obdeloval z njo, krojil ljudem obleke — jaz sem si pa želel boljšega kruha. Našel sem ga — vzpenjal se bom od stopnje do stopnje...«

Maksimilijan, rajnkega prestolonaslednika 15letni sin, ki ga je cesar Karel imenoval dednim vojvodom Hohenburškim.

Nadvojvodinja Marija Jožefa, mati cesarja Karla, kot sestra Rdečega križa, obvezuje ranjenca v dunajski bolnišnici.

in poštene zveze pospešuje in vidi tudi cesar rad zakonske zveze med Ilirci in drugimi Francozi. Dekle je čudovito lepo, da jo pripeljem na Francosko, bi klečali pred njo, tu se pa skriva v kakem zakajenem kotu.«

Tonio je stresel glavo: »Ne poštene

Filip Vovk
iz Mašač pri Podnartu, padel, zadet v glavo, na soški fronti 18. avgusta 1917.

Franc Robič
iz Gorjanske fаре, zadnjokrat pisal iz Galicije, se pogreša od 6. febr. 1915. — Na svidenje, dragi sin in brat!

Anton Pogačnik
iz Prezrenja pri Podnartu. Kot vojni ujetnik umrl v Sarapolu v Rusiji že 15. maja 1915.

Anton Debelak
iz Dobrave pri Podnartu, padel za domovino že v bojih pri Grodeku v Galiciji.

Anton Benedičič
umrl za vojnimi posledicami na Dobravi pri Podnartu 11. julija 1917.

Franc Velkavrh
iz Most pri Ljubljani, dijak-realec, telefonist pri 2. ces. gorsk. polku, odlik. z malo in velikim srebrno svetinjno.

Gorje onemu, ki bi me zadržal, gorje Margariti, da mi stopi na pot. Zapustil sem jo svobodno v njeni hribovski vasi, naj koplje zemljo, naj pase koze...

Hodila sta tako pogovarjaje se in zagledala sta se zopet med tesnimi stenami Školjiča, ki se stiskajo in ožijo pod hrib, izpod katerih prihaja skrivnostna in lena zelena Reka. Divji kraj, primeren za divji pogovor strasti. Odzgor prihaja molitev romarjev, tu doli se bori v strastnem srcu spomin na zapuščeno z željo po novem plenu. Pod murvo pred skrivnostno jamo, iz katere se sliši šumenje vode, se je vsedel novi carinar in velel tovarišu: »Povejte mi, kar veste, o lepi devotki in o njenem ženinu!«

Tonio je vzdihnil: »Peče, grem in se napijem! Pojdiva k Bradašini.«

»Ni tu nobene igralnice? — Kako življenje! Pinke in bige. — Majhno starinsko gnezdo, žensk ne smeš pogledati, jezika ne razumeš. Pusti bregovi, divje skale, božja pot za bedake, službene poti v Karlovec in Trst...«

»Bilo je tu par beznic o prihodu Marmontovem. Zaprl je vse, razen par boljših igralnic v Trstu, ker je sodil, da ne bodo škodile tam toliko domačinom, ker prihaja dosti tujcev. Na skrivnem se vrže seveda tudi na Reki kaj na mizo.«

»Torej zaprl je vse prejšnji guverner? — Red je napravil v tej barbarski deželi, pravite? — Govorili so čudne stvari o njem — je pa tudi čudno, če se vzbude slavohlepne misli v današnjem času? Tudi jaz upam, da se povzpnem na mesto višjega nadzornika.«

»Marmont si je pridobil ljubezen in hvaležnost Ilircev,« je pripomnil Tonio, »njegova dejanja so bila častna.«

II.

Črne sajaste stene so se svetlikale v plamenu, ki je lizal kotel nad ognjem in črne ponve na trinogah. V kotlu so vrele in odskakovale rumene pene, v ponvah je šumelo in cvrčalo, po gostilni se je širil duh po olju in ribah. Gostilničarka je jemala z luknjasto žlico ucvrte ribe iz vročega olja in metala druge v ponve, ozi-

rala se pogostoma na gosta, ki sta sedela v polglasnem pogovoru v kotu in sta pozabila na kuštrobradatega gostilničarja, ki je čakal, da jima napolni majolike nanovo. Kaj govorita in sklepata? — Tonio je dobra duša, dasi carinar, on ne skali ljudem vode, a ta novi, temu sije lakomnost iz oči. Treba bo paziti.

pripoveduje o svojih zakladih, se zagovori... Zakaj sta šla včeraj na Kastvo? Pogledat, da... Preplašita mi vse goste — vsak naših izpije in plača, če vidi carinarsko suknjo...

Umne oči ima gostilničarka, dobra ušesa. Pogleduje, posluša, dostavlja v mislih: »Da bi vas nosil vrag!« —

Cesar Karel (levo) zasleduje potek enajste soške bitke.

Kdo ga je opozoril na Bedino selo? — Videl je Vido... Zaljubljen se je pogan neverni v zaročeno deklico — dregnili bo v sršenovo gnezdo — sitnosti bodo. In Kastička ne dovoli, da vzame Janko Vido — Janko bo bežal pred Francozi, kdo te bo čuval, Vida, dušica, pred carinarjem, kdo bo zakril lakomnim očem skrivališče prepovedanega blaga v Bedinem selu, kdo bo svaril seljane? — Da bi le ne bleknili Bradašina kaj nepotrebnega, neumni dedec se baha tako rad s svojo italijanščino,

Polglasno se pogovarjata Tonio in Pompilio. »Zdaj ste videli,« pravi Tonio. Res je nekaj divjega na tej pokrajini in ljudeh. Videli ste Kastvo, katero imenuje Kastvan prestolnico Liburnije, dom starih prav, nikdar premagano in kdo ve kaj še... Kastav čepi nad morjem kakor orel, ki preži na svoj plen, res pripovedujejo Kastvanci, da so napadali njih predniki rimske lesove, da je živela v Kastvi ilirska kraljica Teuta, ki se je bojevala dolgo z Rimljani. In še danes se ozre

potnik na ladji strahoma na začrnele, na polpodrte stolpove in zidove mesteca; voznik, ki vozi po neskladni cesti pod Kastvo, umolkne, posluša... Marmont je sicer polovil roparske družali, ki so plašile pod staro vlado Primorje, toda spomin na roparje je še vedno živ in zdaj se zbira v gorah nova družba uhajačev in skrivačev. Kaj hočeš z orožjem po teh raztrganih pečinah? Fantje so bežali pod staro vlado pred vojaščino in beže zdaj — matere pravijo, da niso vzgojile sinov za francoske vojske, sinovi slede rajši angleškemu vabilu... To so Primorci,

Naši vojaki prežijo na sovražnika izza gorskih razpoklin na Krasu.

trdi kakor njih skale, sovražijo novo vlado, nove naprave, hujskajo jih avstrijski agentje, podpihujejo jih Angleži, prinašajo jim novice o nevšečnem našem položaju na Španskem, o preteči vojski z Rusijo. Videli ste Bedino selo nad Preluko, tri hiše in brane, malo polja med skalami, par trt.«

»Pravo skrivaško gnezdo sem vam rekel in vam pravim,« je poudaril novi carinar, pozorno ga je motrila gostilničarka.

»Sama beračija,« je zamahnil Tonio, »kako skrivaštvo? Baba Beda in lepa Kata kuhata in prodajata rože in mazila. Bedin in Katin mož delata in prodajata vesla, ogljarita, ribarita, brodarita. Imajo tudi ovce — tako se žive. Beda je razumna in poštena ženska, ve ti leka za vse bolezni.«

»Vračarenje je prepovedano.«

Tonio se je nasmehnil: »Ne poznaš praznoverja teh ljudi. Nikdo ne bo ne pričal, ne tožil. Verujejo, da jim učini, da jim naredi, da oslepe ali da izgube živino. Da bi tožil kdo Bedo, se vzdigne vsa Kastavščina nanj. Pa tudi gosposki jo časte in hodijo k nji po zdravila, prihajajo iz Kranjske in Štajerske, preko morja.«

»Zastonj ne bo to,« so se zasvetile lakomno Pompilijeve oči, »mora se nabrat lepa dota za Vido.«

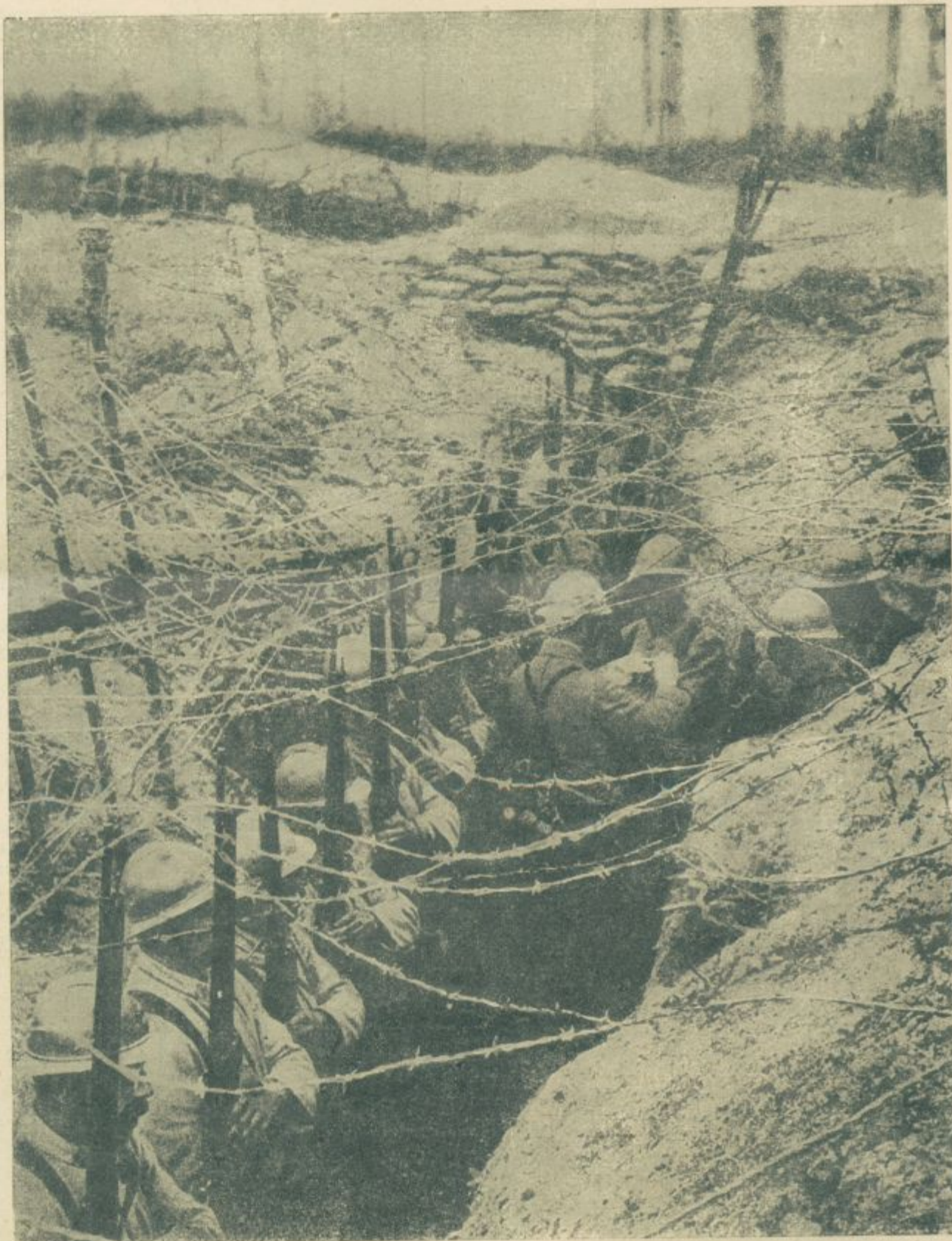
»Naj te ne skrbi, carinar, Vidina dota,« je zamrmralo od ognjišča, carinar pa je premišljeval: »Pa zakaj so se naselili ti ljudje tako na samem? — Spodaj Preluka, za njimi, nad njimi pečina?«

»Vprašajte Tonko. Ona pozna vse rodbine tri dni hoda krog Reke in ve zgodovino vsake do tretjega roda in devetega kolena. Bradašina pa vam pove povest vseh zakladov, ki so na Kranjskem, po otokih, in sploh kje na svetu, on je velik kopač takih začaranih dragotin. Ohej Tonka, kaj niste še gotovi s kosilom? Gospod Ponti želi vedeti, kako je prišla baba Beda nad Preluko. Ribe, polente, vina in razgovor! Bradašina!«

Oglasilo se je od ognjišča, oglasilo se iz veže: »Vaje, vaje gospod!« — Lokambre in sardele so se svetile na lesenem krožniku na mizi, majolike, polne črnega istrana, so se smejale žejnim. Bradašina si je potegnil z rjavo roko preko nemirnih rdečkastih las in brade, poškilil

je zvito neumno na majolike in sedel gostom nasproti. — »Ne govori neumnosti, Bradašina!« ga je udarila žena po rami, ko je postavila predenj krožnik rib in polente, in se je usedla na njegovo stran. Pompilio je pogledal pozorno Bradašino, ki je begal in škilil z drobnimi očmi po majolikah in po gostih. Tonio je pojasnil Pompiliju Tonkine besede: »Kregata se vedno, on pripoveduje čisto neverjetne reči, ker je praznoveren in neumen, ona pa je zelo modra, preprosta žena.«

kdor pozna lastnosti trav; to je pač žalostno. Vidite torej, gospoda, carinarji, to so vam v Kastvi ponosne meščanke, ki ne trpe poleg sebe kake ženske iz slabe rodbine ali vasi — no, to je tako tudi drugod, mislim — a Rade, Antonov sin iz Kastve, se je bil zagledal v Brgudčanko, one zmerjajo Kastavci za Čiče. Oče je rekel ne, Rade je trdil svojo. Čakala sta. Prišla je kužna bolezen in pobrala je v osmih dneh oba stara. Rade se je oženil. O mladi so pa raznesli hudobni jeziki, da

Parada povodom inspekcijskega obiska v italijanskem strelskem jarku.

»Povest o Bedinem selu, gospoda, ni vesela povest,« je začela Tonka in že jo je prekinil mož: »Ubil Bog vse čarovnice!« — »Molči bedak!« — se je okosila Tonka in sunila moža s komolcem, »Beda je poštena žena, ki je pomagala marsikomu; zato misli neumni svet, da zna čarati,

je naredila starim — da je čarovnica!«

»Pa je tudi!« — je udaril Bradašina po mizi. »Kako bi pa poznala vsako travo in vsako bolezen, da je niso naučile vile. Kako bi imela tako lepo hčer in vnukinjo, da ji niso kumovale vile? . . . Eh! Kastavci so jo kmalu spoznali — kamor je

stopila, ni rastle trava, kar je pogledala, je obolelo« ...

»Molči vendar, čarovnjak! — Beda je prestala toliko zla v Kastvi, da bi lahko napisala celo knjigo o tem« ...

»In Kastvanci niso prestali? — Ovce so cepale kakor muhe, otroci so umirali... Kastvanke so naredile metle iz leskovih šib in napodile neki večer, ko se je mladil mesec, Radičko tja doli do Preluke, raz-

slonil je hišo na skalo, prihranil si je delo za zid. Radička je rekla, da jo bodo pomnili ljudje, ker jim je pomagala rada v boleznih in jim pomaga. Res je čudno, da se je zaljubil Pero ravno v Kato in je pustil Kastičkino sestro — čudno je, da sta se sešla Janko in Vida, pa to ni čarovnija, to je božja volja: Premine naj staro sovrašтво in vzraste naj nova ljubezen« ...

(Dalje.)

šega naroda v teh težkih, za naš narod tako usodnih dneh.

V najlepši moški dobi, ko so se skristalizirale vse sile njegovega velikega duha in globokega srca, uplenila nam ga je nemila smrt.

Za nas je prišla smrt nepričakovano, pokojnik jo je pričakoval pripravljen. Njegova orjaška sila je omahnila pod težo dela, bridkosti zadnjih let so bile tako strašne, da jih tudi pokojnikovi sili ni bilo mogoče preboleti, temmanj, ker je imel tako mehko in čuteče srce kakor otrok, ker si je bil svest svojih čistih, plemenitih namenov.

Z vsilo se je vrgel smrtno-truden še enkrat na delo za svojo življenjsko idejo jugoslovanske samostojne avstrijske državne skupine. Že pred dvajsetimi leti nam je govoril o tej ideji. Mi smo se mu smejali, ker ga nismo razumeli. Za uresničenje te ideje je skozi desetletja delal zlasti na gospodarskem polju. S tega vidika nam je popolnoma jasno njegovo smoteno zadružno delovanje na slovanskem jugu naše države. Skupni gospodarski interesi, zadružno-gospodarska edinost, narodno-gospodarska sila, to naj bi bili predpogoji za uresničenje te velike ideje. In zato ga je ne iz osebnih razlogov, marveč iz ozira na močno gospodarsko jugoslovansko skupnost, ki jo je smatral kot predpogoj za uresničenje velike jugoslovanske ideje, razdor v zadružništvu najhujše pekel v njegovi duši.

Pokojnik je hodil v življenju vedno svoja pota. Bil je izviren, iskre kresajoč, sejal je semena, sopal ideje, delil dobre, vse, kakor mimogrede. Vselej, kadar si bil ž njim skupaj, si imel potem sam pri sebi o čem razmišljati. — Dobro se je zavedal, kako malo človek doseže tudi z najnapornejšim delom, a bil je vedno optimist, on ni nikoli obupal. V prostranosti svojega obzorja je vedno našel dovolj razlogov za neuspehe, pa še več razlogov za nadaljno, še intenzivnejše delo.

Bil je duhoven po Srcu božjem!

Dne 29. avgusta mi je pisal dr. Krek zadnje pismo z Dunaja. V tem pismu med drugim pravi glede sebe: »Zdaj vem, kaj mi je. Dr. Jankovič pravi: »Aorta vapneni in tam, kjer se sredi pregne, čutim zato neugodno tiščanje. Treba bi mi bilo nekaj zdravljenja v miru, ker ti boleznih je prognosa — kap.«

Iz teh besed sklepam, da je bil dr. Krek popolnoma pripravljen za smrt. Ta misel ga je ovirala, da ni prišel v Ljubljano med svojce, njegovo mehko srce bi

Iz zasedene Romunije: Romunske žene žanjejo pšenico — »Daj nam danes naš vsakdanji kruh!«

bili in vrgli so preko zidu njeno pohištvo in prekadili so celo mesto z brinjem. Radiča ni bilo tisti dan doma« ...

»In podile so ubožico skoraj nago in boso po skalovju« ...

»Morali bi jo bili sežgati, kakor onih štirinajst, katere so sežgali leta 1716. v Kastvi na Sodnem trgu — pa bi bil mir. Tako se je pa razpasla pri nas čarovniška svojat tako, da ji ne more nikdo do živega, in so morali prositi duhovniki kastvanski škofa, da jim dovoli močnejše zagovore — tako so ukrotili nekoliko te ženščine. Zagovorjena je tudi Beda, vendar dela Kastvanom jezo in sramoto. Ker so jo iztirali iz Kastve in ker je bila glavna njena preganjalka mati Kastičke, se je maščevala nad njo. Pomislite: Kastička je imela sestro, katero so zaročili s Perom Draganovičem iz Moščenic. Ta Pero vam pride v Kastvo k nevesti, a njegova mati ga pošlje k Bedi po lek za bolne noge. — Pero je videl Kato — in zgodilo se je, kar je nenavadno pri nas — ženin je zapustil zaročenko ... Šel je namesto v čast v nečast, doma niso marali čarovničine hčere, priženil se je nad Preluko v to gnezdo čarovnic. Pa to ni bilo Bedi dovolj, dasi je umrla zapuščena Kastičkina sestra sramote — rekla je, ko so jo podili iz Kastve: »Pomnili me boste!« ... In pomni jo Kastička — pomni. Vzgojila je starejšega sina Janka v krasnega junaka, hvalila se je, da ga oženi s plemkinjo, on pa se je zagledal v Vido ... Čari so vam, to, gospoda, čuvajte se.«

»Molči vendar, bedak,« se je razjezila Tonka. »Kakšni čari so to? — Namenjeno in sojeno je tako: Vidiš človeka in ni več drugega zate — moraš za njim — bilo, kar bilo. Rade si je bil sezidal dom nad Preluko, ker mu je to na rokah za na Učko in na morje, ker vidi lahko Kastvo, na-

† Dr. Janez Ev. Krek.

»Najlepše je sredi med delom umreti na cesti,« tako je večkrat rekel dr. Janez Ev. Krek in tako se je tudi ž njim zgodilo.

Sredi dela, velikega in nujnega, sredi snovanja novih načrtov za lepšo bodočnost slovenskega naroda, ki ga je tako neizmerno in resnično ljubil, je umrl naš Evangelist na cesti, na poti z juga v Ljubljano, v Št. Janžu pri svojem prijatelju in župniku L. Bajcu. Prav na vrhuncu svoje slave in vsestranskega zupanja slovenskega naroda je vse prežgodaj preminul ljubljeneč in voditelj na-

Iz zasedene Romunije: Nemški vojaki izvažajo romunsko žito.

ne bilo moglo prenašati teh obupnih pogledov, teh vzdihov, teh umetnih tolažilnih besed svojih dragih prijateljev; zato se je ustavil v Št. Janžu in tam počakal smrti v miru in samoti.

Dodeli Ti Bog večni mir in večna luč Ti sveti!

Rad bi bil priča, kako sta se srečali v večnosti Tvoja duša in duša Tvoje matere, ki si jo tako neskončno ljubil zdravo, bolno in umrlo. — Blagor vama, združena mati in sin!

Razjokali smo se, dragi, ob Tvoji smrti kakor otroci. Tudi nas starih ni bilo sram gorkih solz; Ti pa nam kličeš: »Pustite to! Domovina vas kliče, pojdite na moje in vaše in vsega naroda delo!« — Tako bodi!

A. Kalan.

Po svetu.

Državni zbor.

Seidlerjeva vlada si skuša podaljšati svoje na gotovo smrt obsojeno življenje. Vlada s takim programom v sedanjih dneh se ne more dolgo držati. Ministrski predsednik, ki hvali, da se je dualizem v sedanjih vojski skazal tudi v gospodarskem oziru, bi bil v vsaki drugi državi nemož. Pri nas se mu bo z raznimi razgovori posrečilo v državnem zboru dobiti večino za začasni proračun, ki pa ni malenkost, ker se ž njim prevzame odgovornost za kakih 20 milijard. — Jugoslovanski klub je izjavil, da bo glasoval zoper proračun, zato ker vlada njegovih načelnih zahtev glede preosnove Avstrije nič ne vpoštevava. — Ogrski nas gospodarski med vojsko stradajo, v državno-pravnem oziru Avstrije jemljejo pravice kos za kosom, svoje zemlje lačne prsti stegajo celo po Dalmaciji in avstrijski državni zbor vseto vidi, vlada, ki ji je ime slabost, vse to onemogla gleda, vendar se bo našla večina v državnem zboru, ki bo izrekla vladi zaupanje. Ob takih razmerah je v kljub hrabrosti naših armad pogled v prihodnost zelo žalosten.

Iz zasedene Romunije: Prašičereja pod nemško gospodarsko upravo.

Nemški državni zbor.

Hude prepire so imeli poslanci v Berlinu v nemškem državnem zboru. Kakor znano, je večina poslancev za mir, in sicer tak, da se sovražniki sporazumejo, vlada in generali so pa le za mir po zmagi. Ker je večina poslancev bolj spravljiva, se je bala vlada, da bi ta misel zašla tudi med vojake, zato je skrupovala

Iz zasedene Romunije: Gosi na pristavi; v Nemčijo jih na tisoče izvažajo.

neko domovinsko stranko, ki je med vojaki agitirala za vojsko do zadnjega; vlada je zelo pritiskala na uradnike in vojake, da so pristopali k tej stranki. Zaradi tega je nastal v nemškem državnem zboru velik vihar, ki bi bil skoroda odnesel šele ravnokar novopečenega nemškega kanclerja. Končno pa so se vendarle nekam za silo pobotali, toda vlada je dobila trd nauk, da proti večini zbornice delovati ni dovoljeno brez kazni. —

Precej hrupa je v tej zbornici vzbudila tudi razprava o poskusih uporov pri nemški mornarici, v katere je bilo zapletenih tudi nekaj neodvisnih socialnodemokratskih poslancev. Ti nezadovoljniji so imeli namen, s hujskanjem ustaviti vse pomorsko delo nemške mornarice. Vse te poskuse je vojaška oblast seveda brezozirno zatrla in s smrtjo kaznovala kolovalce teh upornih poskusov. — Takih

uporov seveda nobena država ne more trpeti, vendar bi pametni državi morali taki dogodki odpreti oči, da spregleda, kako so ljudje vsepovsod naveličani vojske, in da je zato zadnji čas, iskati potov za sporazumljenje in za mir. — Vendar, kakor vse kaže, še v kljub papeževim resnim poskusom za mir ni pričakovati, da bi ta Božič prepevali angeli ljudem mir na zemlji. — V nemškem državnem zboru je vlada izjavila, da nikdar in v nobenem slučaju Nemčija ne odstopi Francozom Alzacije, dokler ima le še enega moža na bojišču, povedala je pa tudi, da se bori za nedotakljivost svoje posesti. Torej tudi Nemčija ne misli več, da bi kaj pridobila v tej vojski. Zato je pa sedaj čas za spravljive dogovore. Sovražniki naši pa nočejo o tem tudi ničesar slišati. Oni mislijo, da osrednje sile sčasoma morajo omajati, ker so odrezane od sveta in jim bo počasi zmanjkalo vseh potrebščin, ki jih sicer uvažajo. Seveda se pri tem računu naši sovražniki motijo, ker ne vpoštevajo tega, da se država in posamezniki tudi lahko temu in onemu odrečejo in da si za najnujnejše potrebščine že na kak način pomagajo. Če ostanejo sovražne države pri tej misli, potem lahko vojska traja še več let. Pa tudi potem ne bo premaganih in zmagovalcev, ampak sami premaganci, Evropa popolnoma uničeno gospodarsko in kulturno, sama neskončna revščina, kakor jo tudi papež napoveduje, ako se ljudje ne streznijo in ne prenehajo z vojsko. Evropa postane sužnja Amerikancev in Japoncev za nedogledno dobo let.

Na bojiščih

ni nobenih važnejših dogodkov. Povsod se vojskujejo, pa nikjer na nobeni strani ne zmagujejo. Na Krasu je na obeh stra-

neh vse v pripravah za novo boje, Angleži na Flanderskem prav počasi potiskajo Nemce od morja, Rusi so se začeli zopet bolj oglašati s topovi, znamenje, da imajo zopet več streliva, v Macedoniji in Albaniji je ostalo vse pri starem. — Bati se je pa, da se bodo pred začetkom zime vnele še na raznih bojiščih najhujše bitke. Vsi bi radi končali pred zimo, a kako, tega nihče ne ve.

katerem lije iz nosa, upaš pa, da si gotov, ko se ustavi nos — a zdaj se oglasi katar v grlu. Bolnik ohripavi in to za par dni ali tednov — kakor si pomaga kdo. Sledi kašelj, ki naznanja katar v grlu in v bronhijah. Bolezen zleze v ušesa, bolnik čuti šumenje in če se gane, v ušesih neko pokanje. Včasih se pridruži še vnetje v čelni votlini, kar povzroča hude bolečine, vnamejo se tudi nosne sluznice in skrenje. Najboljša pomoč je čisti zrak,

skozi nos; ako si se premrazil, izpij topel bezgov čaj in vlezi se, da se čreva segrejejo. Pri hudem napadu hiti po zdravnika. Jako pomaga žlica toplega olja, gorki metini obkladki in čaj. Za bruhanje segrej skorjo črnega kruha, potrosi jo s cimetom, pokropi z žganjem in naveži na želodec.

Razno.

Krap velikan. Ko se je podalo mesto Donauwörth cesarju Karlu V., so prinesli mestni očetje cesarju med drugimi darovi krapa velikana, ki so ga bili ravnokar ujeli v Donavi. Ribo so prinesli v močni novi kadi. Opozorili so cesarja, da mora biti riba silno stara, ker ima v plavuti zarastel prstan z napisom: *Fridericus II.* — Torej je bil krap star 300 let ali še več, mogoče, da je bil že pod Friderikom tako velik, da so ga počastili s prstanom in vrgli nazaj v Donavo. Kronika, ki pripoveduje o tem, dostavlja, da je riba, ko se je cesar sklonil nad njo, v tistem hipu udarila z repom tako močno ob dno kadi, da se je sesulo.

Zmes.

V zadregi. — Župnik: No, Peterle, vesel sem, da te vidim doma. Mislim, da si se poboljšal v luknji . . . Ali si morda že zopet ukradl kako kokoš? — Peterle: Nobene! — Župnik: Ali morda kako gos? — Peterle: Nobene, gospod župnik. — No, tako je prav, je dejal župnik in odšel v cerkev. — Peterle (ko so se vrata v cerkev zaprla): Sem bil že v zadregi, da me tudi za raco vpraša. —

Vhod — pa ne za vsakega . . .

Domače stvari.

Letošnja hripa. Mnogo ljudi toži o hudem nahodu, ki se kar ne da več odpraviti, in o drugih znakih bolezni, ki jih vznemirjajo in mučijo. Kakor sodi nekaj zdravnikov, je to nova oblika že stoletja znane nalezljive bolezni hripe, ki je nastopala vselej rada po vročem in suhem poletju. Letos je še več prilike, da se napolnijo pljuča z bacili, v mestih in na kmetih je nenavadni prah, ceste so razorane od konj in voz — po cestah in ulicah hodijo bolni konji, bolni ljudje. Otroci, ki so brodirali po vodi, kjer se je kopal garjav konj, so dobili garje na noge. Perica, ki je prala v isti vodi, jih je dobila na rokah. Lahko da jih je dobil na životu, kdor je oblekel v isti vodi oprano perilo. O letošnji hripi piše zdravnik Dietrich: Najprej se razvije nahod, pri

izpiranje nosu, grla in ust z alkoholno razredčino. Kdor živi v prahu, naj gre, če le mogoče drugam, najbolje k morju. Ogibaj se po možnosti hoje po prahu in hodi vsak dan vsaj nekoliko na prosto, da si napolniš pljuča s čistim zrakom. Pri znakih hudega nahoda pokliči zdravnika, pij lipov in bezgov čaj in koplji se v gorki vodi ali izdrgni se po vsem životu s kisom. Za izpiranje vnetega nosu in grla je prav dober topel majaronov čaj. Na boleče čelo naveži metine obkladke. Zjutraj in zvečer ostani v sobi, dokler se ne pozdraviš. Dihaj skozi nos!

Griza je večinoma posledica črevesnega prehlada ali pregreteja. Ne posedaj zjutraj in zvečer na mrzlih klopeh, ne postajaj na mrzlih kamnitih tleh. Posebno, če je obutev slaba. A tudi razbeljena klop ne dene zdravju dobro, posebno škodljiv je kamen. Zdaj ko je vse ponesnaženo, glej, kam stopiš, dihaj vedno

Štiribarvne umetniške razglednice:

Slovenec sem
Slepec
Mornar
Zdrava, morska zvezda
Anton Koželj

so izšle
v založbi uprave
ILUSTRIRAN. GLASNIKA

Framydol je sredstvo, ki pomlađa rast las tako, da rdeči, svetli in osiveli lasje ter brada dobijo trajno temno barvo. — 1 steklenica s poštnino K 2.70.

Rydygol je rožna voda, ki naredi blede lica nežno rdeča. Učinkuje čudovito. — 1 steklenica s poštn. K 2.45 (povzete 35 vin. ved.)

Naroča se pri:
IVAN GRODICH, drogerija pri angelu, BRNO
št. 365, Moravsko.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna, Ljubljana.
Odgovorni urednik JOSIP KLOVAR